

МІЖНАРОДНІ ВІЙСЬКОВІ СИЛИ ТА ІНОЗЕМНІ ВІЙСЬКОВІ БАЗИ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

БАРИНОВ Артем Олександрович - аспірант Міжрегіональної академії управління персоналом

ORCID ID: 0009-0000-9311-3108

УДК 341.231.14

DOI: <https://doi.org/10.71404/NP.2026.1.70>

У статті здійснено комплексне дослідження міжнародно-правової природи іноземних військових баз на території суверенних держав у контексті розвитку міжнародних військових сил. Проаналізовано еволюцію багатонаціональних військових формувань — від ранніх військових коаліцій до сучасних інституціоналізованих форм військової співпраці, зокрема миротворчих операцій і сил швидкого реагування. Встановлено, що формування міжнародних військових сил відбувалося паралельно з трансформацією міжнародного правопорядку та розвитком механізмів колективної безпеки, однак вирішальна роль державного суверенітету зберігається. Особливу увагу приділено аналізу правового статусу іноземних військових баз як однієї з ключових форм сучасної військової присутності за межами національної території. Обґрунтовано, що їх функціонування базується на міжнародних договорах і передбачає встановлення спеціального правового режиму, який включає розподіл юрисдикції між державою перебування та державою, що направляє військовий контингент, а також визначення обсягу їхніх повноважень і відповідальності. З'ясовано, що міжнародне право не містить уніфікованого визначення поняття міжнародних військових сил, а їх зміст у доктрині розкривається через ознаки міждержавної координації та наявності інституційних механізмів управління. Водночас навіть найбільш інтегровані військові формування зберігають зв'язок із державами походження, що зумовлює їх кадрову, фінансову та командну залежність. Доведено, що іноземні військові бази є результатом тривалої історичної еволюції форм військової співпраці

та виступають інструментом поєднання національних інтересів держав із потребами міжнародної безпеки. У сучасних умовах їх правова природа відображає трансформацію класичних підходів до суверенітету без повного усунення його визначальної ролі.

Ключові слова: іноземні військові бази; міжнародні військові сили; багатонаціональні військові формування; державний суверенітет; міжнародне право; колективна безпека; юрисдикція; військова присутність.

Постановка проблеми

Сучасний етап розвитку міжнародних відносин характеризується суттєвим зростанням рівня мілітаризації, посиленням геополітичної конкуренції та загостренням як міждержавних, так і внутрішніх збройних конфліктів. Повномасштабні та локальні війни, гібридні загрози, а також нестабільність у різних регіонах світу обумовлюють активізацію механізмів колективної безпеки та поглиблення військово-політичної співпраці між державами. У цих умовах особливої актуальності набуває питання розміщення іноземних військових контингентів на території суверенних держав, зокрема у формі військових баз, що виступають важливим інструментом забезпечення безпеки, стримування потенційної агресії та оперативного реагування на кризові ситуації.

Водночас така практика порушує складний комплекс міжнародно-правових питань, пов'язаних із співвідношенням дер-

жавного суверенітету та необхідністю забезпечення колективної безпеки. Розміщення іноземних військових баз передбачає встановлення спеціального правового режиму, що включає елементи розподілу юрисдикції, визначення обсягу повноважень держави перебування та держави, що направляє військовий контингент, а також регламентацію питань відповідальності, підпорядкування та функціонування військової інфраструктури. У зв'язку з цим виникає необхідність теоретичного осмислення та системного аналізу правової природи таких баз у сучасному міжнародному праві.

Особливої значущості зазначена проблематика набуває для України в умовах триваючої збройної агресії та обраного курсу на євроатлантичну інтеграцію. Поглиблення співпраці з НАТО, участь у спільних безпечових ініціативах та потенційна можливість розміщення іноземних військових контингентів на території України актуалізують питання визначення правових засад такої присутності.

Крім того, сучасні тенденції розвитку міжнародного права свідчать про трансформацію класичних уявлень про суверенітет, який дедалі частіше реалізується не лише через виключну юрисдикцію держави на своїй території, але й через участь у колективних механізмах безпеки. У цьому контексті іноземні військові бази виступають своєрідним інструментом поєднання національних та міжнародних інтересів, що зумовлює необхідність їх комплексного дослідження.

Таким чином, дослідження міжнародно-правових аспектів функціонування іноземних військових баз є актуальним як з теоретичної, так і з практичної точки зору, особливо в умовах трансформації системи міжнародної безпеки та зростання ролі військової присутності за межами національних територій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблематика міжнародних військових сил, багатонаціональних військових формувань та іноземних військових баз на території суверенних держав посідає помітне місце в сучасній міжнародно-правовій доктрині.

У наукових працях досліджуються питання правової природи міжнародних військових контингентів, особливості їх створення та функціонування, співвідношення повноважень держави перебування і держави, що направляє війська, а також проблеми юрисдикції, відповідальності та правового режиму перебування іноземних військ.

Окремий напрям наукових досліджень стосується історичної еволюції багатонаціональних військових формувань — від ранніх військових коаліцій до сучасних миротворчих сил, сил швидкого реагування та інших інституціоналізованих механізмів міжнародної безпеки. Значна увага приділяється також аналізу діяльності універсальних і регіональних міжнародних організацій у сфері військової співпраці, а також особливостям їх участі у формуванні моделей військової присутності за межами національних територій.

У сучасних публікаціях іноземні військові бази розглядаються не лише як інструмент воєнно-стратегічної присутності, а і як складний міжнародно-правовий феномен, пов'язаний із трансформацією змісту державного суверенітету, розвитком договірних механізмів безпеки та формуванням спеціальних режимів перебування іноземних військових контингентів. Водночас у науковій літературі відсутній єдиний підхід до визначення місця іноземних військових баз у системі міжнародного права, а також до співвідношення їх правової природи з іншими формами міжнародної військової присутності.

Попри наявність значної кількості праць, присвячених миротворчим операціям, міжнародним військовим силам і багатонаціональним контингентам, питання іноземних військових баз як окремої форми інституціоналізованої військової присутності на території суверенних держав залишається недостатньо комплексно дослідженим. Особливо це стосується вивчення історичних передумов їх формування, міжнародно-правової природи та значення для сучасної системи колективної безпеки, що зумовлює необхідність подальшого наукового опрацювання цієї проблематики.

Отже, метою цієї статті є комплексне дослідження міжнародно-правової природи іноземних військових баз на території суверенних держав, з'ясування їх місця в системі міжнародної військової співпраці, а також аналіз історичної еволюції міжнародних військових формувань як передумови формування сучасних моделей військової присутності за кордоном. Особлива увага приділяється дослідженню особливостей правового режиму функціонування іноземних військових баз, зокрема у частині розподілу юрисдикції, визначення повноважень держави перебування та держави, що направляє війська, а також впливу таких механізмів на реалізацію державного суверенітету.

Методологічну основу статті становить комплекс загальнонаукових і спеціально-юридичних методів пізнання, застосування яких забезпечило всебічний і системний аналіз міжнародно-правової природи іноземних військових баз та міжнародних військових сил. Діалектичний метод використано для дослідження закономірностей розвитку міжнародних військових формувань у контексті трансформації міжнародного правопорядку, зокрема взаємодії принципу державного суверенітету з тенденціями до поглиблення військово-політичної інтеграції. Історико-правовий метод дав змогу простежити еволюцію багатонаціональних військових формувань — від ранніх військових коаліцій до сучасних інституціоналізованих форм міжнародної військової присутності, включаючи миротворчі операції та функціонування іноземних військових баз. Формально-юридичний (догматичний) метод застосовано для аналізу норм міжнародного права, що регулюють створення та діяльність міжнародних військових сил, а також визначають правовий режим перебування іноземних військових контингентів на території інших держав. За допомогою цього методу здійснено тлумачення положень міжнародних договорів, зокрема установчих актів міжнародних організацій, а також відповідних міжнародно-правових принципів і стандартів. Порівняльно-правовий метод використано з метою зіставлення різних моделей функціонування міжнародних військових формувань і механізмів розміщення

іноземних військових баз у практиці держав та міжнародних організацій. Системний метод забезпечив можливість розглянути іноземні військові бази як елемент ширшої системи міжнародної безпеки, що функціонує на перетині норм міжнародного публічного права та внутрішнього законодавства держав. Крім того, використано функціональний метод, який дозволив оцінити роль іноземних військових баз у забезпеченні міжнародної безпеки, підтриманні стабільності та реагуванні на кризові ситуації, а також їх вплив на баланс інтересів держав. Елементи структурно-логічного методу застосовано для послідовного викладення матеріалу, формування логічних зв'язків між окремими положеннями дослідження та обґрунтування висновків.

Виклад основного матеріалу

Поняття «міжнародні військові сили» традиційно пов'язується з концепціями національного управління, у межах яких роль державного суверенітету зазнає трансформації або обмеження. Незважаючи на численні спроби інституціоналізації таких формувань у різних історичних і політико-правових умовах, а також окремі випадки їх практичного створення, визначальна роль суверенітету держав продовжує стримувати їх повноцінне функціонування на глобальному рівні. Водночас сучасні тенденції свідчать про посилення взаємодії між військовими контингентами різних держав, зокрема в межах діяльності міжнародних інституцій.

Ці процеси безпосередньо корелюють із явищем розміщення іноземних військових баз на території суверенних держав. Такі бази, як правило, функціонують на підставі міжнародних договорів і є проявом поглибленої військово-політичної співпраці, що передбачає тривалу присутність іноземного військового контингенту. У цьому контексті іноземні військові бази можуть розглядатися як одна з практичних форм реалізації міждержавної військової взаємодії, яка поєднує елементи національного та міжнародного правового регулювання. Юридична складність цих відносин зумовлена тим, що міжнародне право традиційно орієнтоване на діяльність окремих держав, тоді як функ-

ціонування таких баз передбачає розподіл юрисдикції, делегування окремих суверенних повноважень і встановлення спеціального правового режиму перебування іноземних військ.

Варто зазначити, що у міжнародному праві відсутнє уніфіковане визначення терміна міжнародні військові сили. У доктрині під ними зазвичай розуміють військові формування, які створюються та застосовуються за погодженням держав і під координацією міжурядових механізмів. Рівень їхньої міжнародності залежить від ступеня інституційної автономії від держав походження: чим більшою є інтеграція, тим слабшим є прямий зв'язок із національною владою. Водночас на практиці такі сили ніколи не є повністю відокремленими від держав, оскільки зберігають кадрову, фінансову та командну залежність [3, с. 34].

Ця характеристика є релевантною і для іноземних військових баз, оскільки розміщені на них контингенти, попри перебування за межами власної території, залишаються під юрисдикційним та організаційним впливом держави, що їх направила. Відтак виникає складна система правовідносин між державою перебування та державою, що розміщує свої війська, зокрема щодо кримінальної юрисдикції, адміністративного контролю та застосування норм міжнародного гуманітарного права.

Міжнародні військові формування можуть створюватися як на тимчасовій основі для виконання конкретних завдань, так і функціонувати на постійній основі. Аналогічно, іноземні військові бази можуть мати як тимчасовий характер, пов'язаний із конкретною операцією чи кризою, так і довгостроковий статус, закріплений у міжнародних угодах. У будь-якому випадку їх існування завжди пов'язане з питанням збереження суверенітету держави перебування та меж допустимого втручання у її внутрішні справи.

Суміжним поняттям є багатонаціональні військові формування, які складаються з представників кількох держав. Однак їхня відмінність полягає в тому, що вони не обов'язково перебувають під контролем міжнародної організації. У практичному

вимірі більшість військових контингентів, розміщених на іноземних базах, мають або змішаний, або коаліційний характер, що додатково ускладнює питання визначення відповідальності та юрисдикції [6, с. 24].

Багатонаціональні військові формування мають давню історію, що фактично збігається з еволюцією збройних конфліктів. Одним із найбільш ранніх задокументованих прикладів вважається союз правителів міст Сирії та Палестини, які виступили проти єгипетського фараона у XV столітті до нашої ери. У подальшому історичному розвитку такі коаліції, як правило, діяли під керівництвом одного домінуючого суб'єкта, який виконував функції координатора або фактичного лідера. В інших випадках формувалася спільний орган управління, що здійснював стратегічне керівництво об'єднаними силами [4, с. 29].

У межах великих імперій відбувалося об'єднання різнорідних етнічних та військових підрозділів у складі єдиної армії. Система командування могла концентруватися в руках одного керівника або реалізовуватися через колегіальні органи, сформовані з представників різних контингентів. Закріплення принципу державного суверенітету в середині XVII століття не призвело до кардинальних змін у цій практиці. Попри формальну рівність держав, фактичний баланс сил залишався нерівномірним, що дозволяло більш потужним суб'єктам здійснювати вирішальний вплив на своїх союзників. У подальшому, зокрема під час світових воєн, відбувалася поступова інституціоналізація механізмів координації між союзними силами. Спочатку така взаємодія мала досить обмежений характер, однак із часом було створено більш централізовані органи стратегічного управління та єдині командні структури. Разом із тим навіть за умов формального підпорядкування єдиному командуванню національні контингенти зберігали можливість впливу через свої уряди, що свідчить про збереження ключової ролі державного контролю.

Зазначені історичні моделі мають безпосереднє значення для розуміння сучасного функціонування іноземних військових баз. Розміщення військових контингентів за

межами національної території також передбачає поєднання єдиного оперативного керівництва з елементами національного контролю, включаючи можливість встановлення обмежень щодо використання відповідних сил. Це у свою чергу формує складну систему взаємодії між державою, що розміщує свої війська, та державою перебування, зокрема у питаннях юрисдикції та розподілу повноважень.

Однак справді інституціоналізовані міжнародні військові формування сформувалися значно пізніше. Міжнародні військові формування у сучасному розумінні є відносно новим явищем, поява якого пов'язується з розвитком міждержавних інституцій. Хоча установчі документи Ліги Націй — однієї з перших універсальних міжнародних організацій не передбачали створення постійних міжнародних військових сил, незважаючи на відповідні ініціативи окремих держав, на практиці все ж виникали тимчасові військові формування для вирішення конкретних конфліктних ситуацій.

Зокрема, у 1932 році було сформовано спеціальний військовий контингент у зв'язку з територіальним спором між Колумбією та Перу щодо району Летісії. Ці сили, укомплектовані переважно військовослужбовцями однієї зі сторін, були передані під контроль міжнародної комісії, створеної для врегулювання конфлікту. Основним завданням цього контингенту було забезпечення громадського порядку на спірній території в період проведення переговорів.

Іншим прикладом є розгортання багатонаціонального військового формування на території Саару у 1934–1935 роках. Його функції полягали у підтриманні стабільності до, під час та після проведення плебісциту щодо статусу цієї території. Цими силами керував головнокомандувач, який підпорядковувався голові керівної комісії Ліги Націй у Саарі та отримував від нього накази [7, с. 46].

Наведені приклади свідчать про формування практики тимчасового міжнародного військового управління територіями, що має безпосередній зв'язок із сучасними моделями розміщення іноземних військових контингентів. У подальшому така практика

трансформувалася у більш стабільні форми військової присутності за кордоном, зокрема у вигляді іноземних військових баз, які вже функціонують на договірній основі та передбачають чітке визначення правового статусу військ, меж юрисдикції та умов їх перебування.

Так, під час підготовки Статуту Організації Об'єднаних Націй Радянський Союз і Китай висунули пропозиції щодо створення постійного міжнародного авіаційного корпусу, який перебував би у розпорядженні новоствореної організації, тоді як Франція наполягала на формуванні міжнародних збройних сил, що охоплювали б усі роди військ. Проте в підсумку жодна з цих ініціатив не була закріплена у фінальному тексті.

Натомість ст. 43 Статуту Організації Об'єднаних Націй передбачає, що всі члени Організації, з метою сприяння підтриманню міжнародного миру і безпеки, зобов'язуються надавати в розпорядження Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй, на її вимогу та відповідно до спеціальної угоди або угод, збройні сили, допомогу і необхідні засоби, включаючи право проходу, які є необхідними для забезпечення міжнародного миру і безпеки.

Відповідно до ст. 45 Статуту Організації Об'єднаних Націй з метою забезпечення можливості Організації вживати термінових військових заходів, держави-члени повинні підтримувати національні авіаційні контингенти у стані негайної готовності для участі у спільних міжнародних примусових діях.

Згідно зі ст. 47 Статуту Організації Об'єднаних Націй передбачено створення Військово-штабного комітету, до складу якого входять начальники штабів постійних членів Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй або їхні представники. Цей Комітет мав діяти під керівництвом Ради Безпеки та нести відповідальність за стратегічне керівництво будь-якими збройними силами, переданими в її розпорядження [8]. Питання, пов'язані з безпосереднім командуванням такими силами, передбачалося врегулювати на наступних етапах.

Однак на практиці угоди, передбачені ст. 43 Статуту Організації Об'єднаних Націй, так і не були укладені. Відповідно не

було погоджено і конкретні механізми використання збройних сил, які мали б надаватися відповідно до цих угод.

Відсутність реалізованого механізму, передбаченого ст. 43 Статуту Організації Об'єднаних Націй, була частково компенсована розвитком миротворчих сил ООН. На відміну від концепції, закладеної у зазначеній нормі, такі формування не перебувають у постійному розпорядженні Ради Безпеки. Вони формуються на добровільних засадах державами-членами та створюються щоразу для конкретної ситуації.

Миротворчі сили виступають допоміжними органами того головного органу Організації, який приймає рішення про їх створення. У практичній площині вони підпорядковуються командувачу сил, який, як правило, призначається та є підзвітним Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй, нерідко через спеціального представника Генерального секретаря [2, с. 17].

Іншою міжнародною організацією, що сформувала власні військові структури, є Організація Північноатлантичного договору (НАТО). Більшість військ залишаються під національним командуванням до моменту їх передачі Альянсу для виконання конкретної операції, санкціонованої на політичному рівні. Водночас існують винятки, які мають більш виражений міжнародний характер. До них належать інтегровані штаби в межах військової структури Альянсу, окремі елементи інтегрованої системи протиповітряної оборони, включаючи сили дальнього радіолокаційного виявлення та управління, деякі підрозділи зв'язку, постійні військово-морські сили, а також інші складові сил високої готовності.

На відміну від миротворчих операцій, такі формування перебувають у постійному розпорядженні Альянсу, хоча держави зберігають право відкликати свої контингенти. Крім того, створюються і тимчасові військові формування для виконання окремих завдань, наприклад навчальні місії. У деяких випадках до таких операцій долучаються держави, що не є членами організації; тоді відповідні сили визначаються як такі, що діють під її керівництвом.

У 2003 році було сформовано багатонаціональні сили швидкого реагування, призначені для оперативного реагування на кризові ситуації. Участь держав у цих силах здійснюється на ротатійній основі. Надалі було прийнято рішення про створення у їх складі підрозділу підвищеної готовності, здатного до розгортання у максимально стислі строки, що свідчить про подальшу інституціоналізацію механізмів швидкого військового реагування [1, с. 167].

У контексті іноземних військових баз ці процеси мають особливе значення, оскільки значна частина зазначених сил фактично функціонує через розміщення військової інфраструктури на території інших держав. Це зумовлює необхідність договірного врегулювання їх правового статусу, включаючи питання юрисдикції, відповідальності та умов перебування іноземних військових контингентів.

У 1950-х роках за ініціативою Франції, Бельгії, Франції, Німеччина, Італія, Люксембург і Нідерланди наблизилися до створення Європейського оборонного співтовариства. Передбачалося, що ця структура матиме наднаціональний характер. Збройні сили держав-учасниць значною мірою мали бути замінені спільними європейськими оборонними силами, які, зокрема, функціонували б на основі єдиного дисциплінарного режиму та використовували спільну військову форму. Однак цей проєкт не був ратифікований французьким парламентом і в подальшому не отримав розвитку.

Починаючи з 2003 року, Європейський Союз поступово сформував низку тимчасових миротворчих формувань, які функціонують у межах Спільної політики безпеки та оборони. За своєю природою ці сили подібні до миротворчих контингентів, оскільки формуються на добровільній основі державами шляхом надання своїх військових підрозділів у розпорядження організації. Рішення про започаткування відповідних операцій ухвалюється Радою міністрів Європейського Союзу.

Передані контингенти підпорядковуються командувачу операції, який призначається Радою міністрів. Як і у випадку інших міжнародних військових структур, до окре-

мих операцій можуть залучатися держави, що не є членами цієї організації, унаслідок чого формуються сили під її керівництвом.

У 2004 році Європейський Союз створив власні сили підвищеної готовності — так звані бойові групи Європейського Союзу. Ці підрозділи формуються переважно на багатонаціональній основі та функціонують за принципом ротації кожні шість місяців. Водночас, незважаючи на їх створення, зазначені сили на практиці ще не були задіяні у військових операціях [5, с. 263]. Наведені процеси демонструють подальший розвиток моделей військової присутності за межами національної території. Зокрема, формування подібних сил передбачає використання інфраструктури держав перебування, що фактично наближає їх до функціонування у форматі тимчасових або постійних військових баз, із відповідним правовим режимом перебування та розподілом юрисдикції.

Висновки

У результаті проведеного аналізу встановлено, що міжнародні військові сили є складним явищем міжнародного права, розвиток якого відбувався паралельно з еволюцією міждержавної військової співпраці. Іноземні військові бази на території суверенних держав виступають однією з практичних форм реалізації такої взаємодії. Їх правова природа поєднує елементи міжнародного та внутрішньодержавного регулювання, а функціонування безпосередньо пов'язане з розподілом юрисдикції, визначенням повноважень держави перебування та держави, що направляє війська, а також встановленням спеціального режиму перебування іноземного контингенту. Встановлено, що міжнародне право не містить уніфікованого визначення поняття міжнародних військових сил. У доктрині їх зміст розкривається через ознаки міждержавної координації, міжнародного мандата або спеціального інституційного механізму управління. Водночас навіть найбільш інтегровані моделі військового співробітництва зберігають зв'язок із державами походження, що підтверджує їх кадрову, фінансову та командну залежність від національних урядів. Історичний аналіз засвідчує, що ба-

гатонаціональні військові формування передували сучасним міжнародним військовим силам і стали основою їх подальшої інституціоналізації. Від давніх військових коаліцій до союзницьких командних структур періоду світових воєн простежується тенденція до централізації управління при одночасному збереженні національного контролю над контингентами, що характерно і для сучасних іноземних військових баз. З'ясовано, що ранні міжнародні інституції започаткували практику тимчасового військового управління територіями, яка згодом трансформувалася у більш стабільні форми військової присутності за кордоном. Подальший розвиток цієї моделі показав, що нереалізованість системи постійних сил, передбаченої Статутом Організації Об'єднаних Націй, була частково компенсована формуванням миротворчих контингентів, сил швидкого реагування та інших багатонаціональних структур. Отже, іноземні військові бази слід розглядати як одну з ключових форм інституціоналізованої військової присутності за межами національної території, що формується на перетині суверенітету, договірного регулювання та потреб колективної безпеки.

Література

1. Bellamy A. J., Williams P. D. *Understanding Peacekeeping*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. 424 p.
2. Cunliffe P. *Legions of Peace: UN Peacekeepers from the Global South*. London: Hurst & Company, 2013. 464 p.
3. Fleck, D. (Ed.). *The handbook of the international law of military operations*. Oxford University Press, 2013. 626 p.
4. Naert F. *International Law Aspects of the EU's Security and Defence Policy: With a Particular Focus on the Law of Armed Conflict and Human Rights*. Antwerpen: Intersentia, 2010. 512 p.
5. Orakhelashvili A. *Collective Security*. Oxford: Oxford University Press, 2011. 400 p.
6. Stahn, C. *The law and practice of international territorial administration: Versailles to Iraq and beyond*. Cambridge University Press, 2008. 820 p.

7. Zwanenburg M. *Accountability of Peace Support Operations*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2005. 312 p.

8. Статут Організації Об'єднаних Націй: міжнародний договір від 26.06.1945 р. URL: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter>

INTERNATIONAL MILITARY FORCES AND FOREIGN MILITARY BASES: A HISTORICAL AND LEGAL ANALYSIS

The article provides a comprehensive study of the international legal nature of foreign military bases on the territories of sovereign states in the context of the evolution of international military forces. It analyzes the development of multinational military formations—from early military coalitions to modern institutionalized forms of military cooperation, including peacekeeping operations and rapid response forces. The study demonstrates that international military forces have evolved in parallel with the transformation of the international legal order and the development of collective security mechanisms, while the decisive role of state sovereignty remains central. Particular attention is paid to the legal status of foreign military bases as one of the key forms of contemporary military

presence beyond national territory. It is argued that their functioning is based on international agreements and involves the establishment of a special legal regime, including the distribution of jurisdiction between the host state and the sending state, as well as the determination of their respective competences and responsibilities. It is found that international law does not provide a unified definition of international military forces, and their content in legal doctrine is defined through inter-state coordination and institutional governance mechanisms. At the same time, even the most integrated military formations retain links with their states of origin, which results in their personnel, financial, and command dependence. It is further argued that foreign military bases are the result of a long historical evolution of forms of military cooperation and serve as a mechanism for reconciling national interests with the requirements of international security. Under contemporary conditions, their legal nature reflects the transformation of classical approaches to sovereignty without eliminating its fundamental role.

Keywords: foreign military bases; international military forces; multinational military formations; state sovereignty; international law; collective security; jurisdiction; military presence.